

de Uitdienstbode

PERIODIEK VOOR DE LEDEN VAN DE KRING UVA-SENIOREN VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

SPECIALE PENSIOEN-EDITIE

REDACTIONEEL

U kent het verhaal van de kikker in de pan. Het vuur in de pan wordt aangestoken en de kikker is zich van geen gevaar bewust. De temperatuur van het water loopt langzaam op en lange tijd zwemt de kikker tevreden in het water. Tot het water hem ineens te heet wordt. En dan is het te laat.

Zo is het de afgelopen jaren gegaan met onze koopkracht. Doordat onze pensioenen al zo'n tien jaar niet zijn geïndexeerd, zijn die eigenlijk fors achteruitgegaan. Dat ging zo geleidelijk dat de we het lijdelijk hebben ondergaan. Zo erg was het allemaal niet. Een paar procentjes per jaar. Maar het jaar daarna weer een paar procentjes en het jaar daarna weer. De temperatuur in de pan liep langzaam maar zeker op.

We zijn nog niet gekookt maar degenen met een klein pensioen zijn langzamerhand in de gevarenzone gekomen. En ook degenen met een goed pensioen voelen het wel degelijk in hun portemonnee. Terwijl indexatie ook voor de komende jaren uitgesloten lijkt, komt daar nu hoogstwaarschijnlijk een verlaging van de pensioenen bovenop. En dat, terwijl volgens velen de pensioenfondsen floeren. Bernard van Praag heeft dat ons in zijn lezing in juni 2016 al voorgerekend. En zijn collega emeritus hoogleraar Economie Jan Oosterhaven doet daar nog een schepje bovenop in een ingezonden brief in *de Volkskrant*.

Onlangs maakten Stichting Pensioen-Behoud, seniorenvereniging KBO-Brabant en Vereniging van Gepensioneerden Pensioenfonds PGB bekend dat zij de juridische strijd aangaan met de Nederlandse Staat over pensioenwetgeving. Zij willen dat er een eind komt aan een beleid dat als onrechtvaardig, onnodig en zelfs als onwettig wordt beschouwd.

De Kring UvA-senioren is geen belangenvereniging en *de Uitdienstbode* geen actiekraantje. Maar toen het bestuur ons vroeg om het initiatief om de Staat voor de rechter te dagen

Tot het water ineens te heet wordt

bekend te maken aan de leden van de kring, hebben we besloten om een extra-editie uit te brengen. Een editie geheel gewijd aan de pensioenproblematiek. Deze editie bevat onder meer het persbericht van de organisatie, een samenvatting van de lezing van Van Praag en de brief van Oosterhaven.

Het is afwachten met welke maatregelen het kabinet op Prinsjesdag komt om de gepensioneerden te compenseren voor hun al vele jaren durende koopkrachtverlies. Dat kunnen belastingmaatregelen zijn of, wat de FNV recentelijk heeft voorgesteld, een algemene verhoging van de AOW. Of, en daar begint het steeds meer op te lijken, met helemaal *niets*. ■

Redactioneel	1
Juridische procedure tegen Nederlandse Staat	2
Van de voorzitter	3
Wat de pot schafte. Kliekjes	4
Terugblik lezing 'Paniek over het pensioen'	5
Onze man in Heerlen	6
Ingezonden brief Jan Oosterhaven	6
Zo kan-ie wel weer	7

Juridische procedure tegen Nederlandse Staat

Het initiatief van Stichting PensioenBehoud, seniorenvereniging KBO-Brabant en Vereniging van Gepensioneerden Pensioenfonds PGB om de Staat voor de rechter te dagen werd in juli bekendgemaakt via een persbericht. We nemen dat persbericht hieronder integraal over.

PERSBERICHT - Stichting PensioenBehoud, KBO-Brabant en VVG-PGB gaan juridische strijd aan met Nederlandse Staat over pensioenwetgeving

Stichting PensioenBehoud, seniorenvereniging KBO-Brabant en Vereniging van Gepensioneerden Pensioenfonds PGB (VVG-PGB) zijn voornemens een bodemprocedure tegen de Nederlandse Staat te beginnen. De dagvaarding zal naar verwachting in september worden ingediend. De drie organisaties zijn van oordeel dat de Nederlandse pensioenwetgeving in strijd is met een Europese richtlijn, met als gevolg dreigende pensioenkorting voor acht miljoen mensen en geen zicht op indexering.

Pensioenfondsen moeten zich arm rekenen

Pensioenfondsen boeken mooie rendementen, maar dreigen desondanks de pensioenen van acht miljoen mensen te moeten verlagen. Die directe korting komt bovenop de sluipende geldontwaarding van pensioenen die al sinds 2008 gaande is doordat pensioenen niet geïndexeerd mogen worden terwijl de kosten voor levensonderhoud wel stijgen. Eerst was er de langdurige financieel-economische crisis die indexeren in de weg stond. Vervolgens ging de Europese Centrale Bank (ECB) vanaf 2014 op grote schaal geld uit het niets creëren, waardoor de rente extreem daalde. Het is die rente waarmee onze pensioenfondsen zich arm moeten rekenen, want niet hun werkelijk behaalde rendement telt, maar het van de rente afgeleide normrendement, zo is vastgelegd in onze pensioenwetgeving. Pensioenfondsen moeten doen alsof ze niet gemiddeld meer dan 5% rendement over de lange termijn behalen doordat ze beleggen in aandelen, onroerend goed en leningen aan bedrijven en overheden, maar slechts laag renderende leningen aan overheden verstrekken. Dit schetst onterecht een buitengewoon pessimistisch beeld van onze pensioenfondsen.

Rekenregels zijn van Haagse makelij

Onze regering wijst de ECB als schuldige aan, maar gaat gemakshalve voorbij aan haar eigen majeure rol in de pensioenmalaise. Hoewel de Nederlandse pensioenfondsen veruit het grootste pensioenvermogen in de Eurozone beheren en alle landen in de Eurozone met hetzelfde ECB-beleid te maken hebben, heeft alléén Nederland in zijn wetgeving voor pensioenfondsen gekozen voor een

rekenrente die het aanvullend pensioen van werknemers en gepensioneerden – zijnde de crediteuren van pensioenfondsen – doet verdampen. Gepensioneerden voelen dat al tien jaar lang in hun portemonnee; werknemers komen na hun pensionering van een koude kermis thuis. In alle andere landen van de Eurozone worden pensioenen gewoon geïndexeerd. Deze ondermijning van ons unieke pensioenstelsel en van de pensioenvoorziening van degenen die daarvoor werken en gewerkt hebben, moet een halt worden toegeeroepen.

Pensioenakkoord lost pensioenprobleem niet op

Sociale partners hebben over de zo urgente aanpassing van de rekenrente helaas niets afgesproken in hun onderhandelingen met minister Koolmees over een Pensioenakkoord. Van alle vier vooraf door de vakbonden gestelde eisen is aanpassing van de rekenrente ergens in het proces verweesd geraakt. In plaats daarvan kwam het advies van de Commissie Parameters onder leiding van oud PvdA-minister Dijsselbloem om de rekenrente voor pensioenfondsen nog verder te verlagen in plaats van te verhogen, waardoor de werkelijke rendementen nog hoger en de reserves nog groter moeten worden, kortingen versneld gaan plaatsvinden en indexering een utopie is geworden. Zelfs nu de schijnzekerheid van een gegarandeerd pensioen is losgelaten in het Pensioenakkoord moet de reeds extreem lage rekenrente nog verder omlaag, aldus de Commissie Dijsselbloem. Het advies was helaas niet tegen dovemansoren gericht en werd direct overgenomen door minister Koolmees en toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) en wordt per 2021 ingevoerd.

Extreem lage rekenrente niet logisch

De logica daarvan is ver te zoeken. Bij het vaststellen van de premie die u moet betalen als u pensioen opbouwt, wordt ervan uitgegaan dat die premie rendabel wordt belegd. Tot 2007 werd de premie berekend op basis van een verwacht rendement van 4% en daarna daalde dat geleidelijk tot iets meer dan 2,5%. Als u altijd pensioenpremie heeft betaald met een ingebouwd verwacht rendement van 2,5 tot 4% en als het pensioenfonds altijd een gemiddeld

rendement heeft gerealiseerd van méér dan 4%, dan zou u mogen verwachten dat u krijgt wat u is beloofd. Als voor de berekening van de verplichtingen van pensioenfondsen dezelfde rekenrente zou worden gehanteerd als voor het vaststellen van de premie (2,5% dus), is er ook niets aan de hand. Dan stijgen de reserves van onze pensioenfondsen naar 25 tot 30% en dan krijgt u jaarlijks de prijsstijgingen gecompenseerd. Maar een dergelijke aanpassing wil onze regering niet, zogenaamd omdat een hoger rekenrendement voor het pensioenvermogen jongeren zou benadelen. Dat is echter alleen maar waar als het werkelijk behaalde rendement lager is dan die 2,5%. En als dat zich werkelijk zou voordoen, kan het rekenrendement ook weer aangepast worden. De regering houdt de deur van de rekenrente echter stevig op slot en de vakbonden hebben het Pensioenakkoord niet benut om die deur te openen.

Metten met twee maten

De Nederlandse pensioenwetgeving is niet alleen onlogisch, maar ook onevenwichtig. In tegenstelling tot onze pensioen-

fondsen die onder nationaal toezicht staan en hun verplichtingen moeten berekenen met de extreem lage rekenrente van DNB, mogen verzekeraars in ons land hun verplichtingen wel berekenen met de veel hogere Europese rekenrente van EIOPA. Hierdoor behalen verzekeraars een fors concurrentievoordeel bij het aanbieden van pensioenvoorzieningen.

Nederlandse pensioenwetgeving in strijd met Europese richtlijn

En tenslotte beschouwen eisers de keuze van onze regering om van pensioenfondsen te eisen dat zij met de extreem lage rekenrente hun verplichtingen berekenen voor de komende zestig jaar (!) onwettig. Nederlandse pensioenfondsen moeten voldoen aan Europese regels voor bestuur, governance, communicatie en beleggingsbeleid, vastgelegd in de IORP II-richtlijn. De Nederlandse pensioenwetgeving is volgens Stichting PensioenBehoud, KBO-Brabant en de derde partij in strijd met deze Europese richtlijn. Daarop zal de bodemprocedure tegen de Nederlandse Staat zich richten. ■

BODEMPROCEDURE VS KORTGEDING

Een bodemprocedure is een juridische (civiele) procedure en kan bij elke rechter in Nederland gevoerd worden. Het is de procedure waarin alles wat van belang is voor een zaak (tot de bodem) wordt uitgezocht. Het is een definitieve procedure (afgezien van een hoger beroep). Een kortgedingprocedure leidt slechts tot een voorlopige voorziening (beslissing). Deze beslissing geldt totdat in de (langer durende) bodemprocedure uitspraak is gedaan.

VAN ONZE VOORZITTER

Eindelijk is het zover: de Stichting PensioenBehoud, de Katholieke Bond Ouderen-Brabant en de Vereniging van Gepensioneerden Pensioenfonds PGB gaan de juridische strijd aan met de Nederlandse Staat over de pensioenwetgeving. Verwacht wordt dat meer organisaties van gepensioneerden zich bij dit initiatief zullen aansluiten. Er wordt een bodemprocedure tegen de Staat gestart, de dagvaarding wordt waarschijnlijk nog deze maand uitgebracht.

Er moet, zo vinden de organisaties, een einde komen aan het onrecht van dreigende verlagingen van de pensioenen. En de indexatie moet worden hersteld. Pensioenfondsen zijn onterecht in een positie gebracht door onze eigen overheid met wetgeving die in strijd zou zijn met

Europees recht. Zie het persbericht dat de organisaties hebben uitgebracht en de samenvatting van de lezing die Bernard van Praag in juni 2016 voor onze kring heeft gehouden, beide elders in dit nummer.

Helaas zijn een advocaat en de procedure niet gratis, maar samen met andere organisaties zijn de kosten op te brengen, al tasten die kosten wel de reserves van de betrokken organisaties flink aan. De Stichting PensioenBehoud zou het dan ook op prijs stellen als u de actie financieel zou willen ondersteunen door middel van een donatie. Het rekeningnummer van deze stichting vindt u in het rode kader op deze pagina.

Ruud Bleijerveld

voorzitter van de Kring UvA-senioren

DONATIE

U kunt uw donatie storten op IBAN: **NL61 ABNA 0485373882** ten name van **Stichting PensioenBehoud** onder vermelding van 'bijdrage procedure'.

door Frans Willemsen

Kliekjes

Wij gepensioneerden zijn beslist nog niet aan de bedelstaf gebracht, maar onze koopkracht is in de loop van heel wat jaartjes flink achteruitgegaan. De broekriem hoeft misschien nog niet bij iedereen te worden aangehaald, maar we letten misschien wel wat meer op de kleintjes. Eten weggooien is nooit een goed idee, ik doe het in ieder geval niet snel. Ik heb dus regelmatig kliekjes in mijn koelkast staan.

Kliekjes, ik heb altijd een hekel gehad aan het woord. Ik associeer het met restjes kleddergroente-uit-het-nat (postelein!) waar op het laatst aangemaakte maïzena aan is toegevoegd. En dat dat dan weer op je bord verschijnt, de volgende dag. Brrr. Er zijn of waren gezinnen waar zelfs zoiets als een kliekjesdag bestond of bestaat.

Maar *restjes* klinkt al een stuk prettiger. Van iets wat over is iets lekkers maken heet restverwerking en staat wat mij betreft even hoog op de gastronomische ladder als het 'gewone' koken. Het vereist inventiviteit en creativiteit.

Ik heb in mijn kookboekenverzameling een aantal titels die betrekking hebben op dit thema. Allereerst het *Bezuinigingskookboek: kookboek voor de jaren '80* van Jeroen Krabbé en Marjan Berk. Weet u het nog, de bezuinigingen van het kabinet Van Agt onder de titel *Bestek '81?* Daar spelen Krabbé en Berk op in. (Als later de bezuinigingen niet meer actueel zijn, brengen ze het boek opnieuw uit, maar nu onder de titel *Het eenvoudige Kookboek*). Daaruit de wel erg Spartaans klinkende **bottensoep**. Ik paraphraseer onderstaande recepten korthedshalve.

Bottensoep

Zet het afval van een gegrilde of gebraden kip, eventueel met een kippenbouillon-

blokje, op met koud water. Laat eventueel een ui meetrekken 'maar dat hoeft niet'. Laat zo'n vier uur trekken op de laagste pit. Schep het vet eraf. Peper en zout. Serveer in een kom met een schijfje citroen op de rand en bestrooid met peterselie of bieslook.

Spartaans of niet, het levert echt een smakelijke soep (eerder een bouillon) op, ik trek van kipafval altijd bouillon.

Het recept kan natuurlijk op alle mogelijke manieren worden verrijkt (wat pasta op het laatst in de bouillon meegekookt, bijvoorbeeld, of groenten) en de bouillon is natuurlijk ook voor andere toepassingen geschikt.

Het tweede kookboek is van Puck Kerkhoven: *Het grote kliekjesboek*. Haar top 5 van kliekjesrecepten:

1. Wentelteefjes
2. Gebakken aardappels
3. Spaanse tortilla
4. Retro broodtaart
5. Pasta met ragù (meer bekend als pasta Bolognese, FW).

Het derde boek is het *Restjes Kookboek* van Xenia Bergh (zie illustratie). Daaruit het

Macaronischotelje

Fruit kleingesneden ui in de boter en voeg er na vijf minuten in stukken gesneden tomaten en in ringen gesneden paprika aan toe. Laat deze vijf minuten meesmoren en roer er dan wat vlees- of

worstrestjes) en een snuffe oregano door. Leg hierop een restje gekookte macaroni) en laat het geheel goed doorwarmen met het deksel op de pan. Maak het gerecht, als het goed warm is, op smaak af met een scheutje maggiaroma en eventueel nog wat zout en peper.

Maar wie eet er nog macaroni? In mijn jeugd stond het ('elleboogjes') regelmatig op tafel, zelfs in een zoete variant als pap, gekookt in melk en met suiker. En een 'schoteltje' is in oudere kookboeken altijd een *ovenschotel*. Dit recept kan natuurlijk, bestrooid met geraspte kaas, heel goed in de oven worden bereid. In oudere kookboeken wordt het 'schoteltje' meestal bestrooid met paneermeel en voorzien van klontjes boter. Mag, maar ik hou het liever bij kaas. Met een beetje oregano, dan ruikt de keuken zo lekker Italiaans tijdens het bakken.

We leven niet meer in de tijden van Bestek '81, niet meer in de tijden van Den Uyl (gordijnen dicht, auto op zondag laten staan) ook de bankencrisis hebben we overleefd, laat staan dat we terug zijn bij de ellendige naoorlogse jaren waarin de broekriem echt moest worden aangehaald. Maar wij zijn als gepensioneerden wel al heel lang heel veel koopkracht aan het verliezen. Met een beetje zuinigheid in de keuken komt Jan Splinter door de winter. En Mien Splinter natuurlijk ook. ■

Bronnen

Marjan Berk en Jeroen Krabbé, *Bezuinigingskookboek: kookboek voor de jaren '80*, Amsterdam, 4e dr., z.j. (1981).

Puck Kerkhoven, *Het grote kliekjesboek, Weggooien kan altijd nog*, z.p., z.j. (winnaar Publieksprijs Beste Kookboek 2008).

Xenia Bergh, *Het Restjes Kookboek*, z.p., z.j. (Bussum, 1977).

door Henriëtte Ritter

In februari 2016 hield professor Bernard van Praag, emeritus hoogleraar Toegepast economisch onderzoek, voor de seniorenkring een lezing over de ontwikkeling van het pensioen. Voor dit speciale nummer van de Uitdienstbode, geheel gewijd aan dit onderwerp, ligt het voor de hand om deze lezing kort samen te vatten.

In zijn voordracht schetste Van Praag een weinig rooskleurig vooruitzicht van onze ouderdagvoorziening. Door de vergrijzing staat onze AOW, die gebaseerd is op het omslagstelsel, onder druk. Er zijn steeds minder werkenden die een premie moeten opbrengen voor een steeds groter wordende massa gepensioneerden. Deze ontwikkeling leidt tot een onhoudbare situatie.

De oplossingen waaraan gedacht wordt en die gedeeltelijk al worden toegepast, hebben bezwaren. Zo kan men zich afvragen of het ophogen van de pensioenleeftijd realistisch is voor elke beroepsgroep. Meer in het algemeen impliceert deze herdefiniëring van het begrip oud een cultuuromslag bij de werkgever. Deze zit er niet op te wachten om een oudere werknemer in dienst te houden, laat staan aan te nemen!

Naast het verhogen van de AOW-leeftijd, zou men ook kunnen denken aan het fiscaliseren van de AOW of aan het ophogen van de pensioenpremie. Bij het fiscaliseren zouden rijken een lagere AOW-uitkering krijgen of ze zouden vóór hun pensionering een

hogere premie moeten betalen. Geen populaire middelen, maar om intergenerationele conflicten te voorkomen zal er iets gedaan moeten worden.

Gelukkig hebben onze senioren ook een aanvullend pensioen, waarvan het principe het kapitaaldeckingsstelsel is: de (toekomstige) uitkeringen worden gedekt door een kapitaal dat bijeengebracht is door de gepensioneerden zelf door middel van hun pensioenpremies. Dat kapitaal wordt door de pensioenfondsen beheerd. Maar dat stelsel staat sinds de kredietcrisis onder druk. De Nederlandse Bank, die toezichthouder is van het collectief pensioenfonds, heeft het ABP verplicht zeer veilig te beleggen en het rendement te berekenen met een

onrealistisch lage rente; de werkelijke rendementen zijn veel hoger dan waarmee nu wordt gerekend. De pensioenfondsen staan er dus vele malen beter voor dan wordt voorgesteld.

In vergelijking met andere Europese landen is de financiële situatie van de Nederlandse senior nog steeds redelijk florissant. Toch is er reden voor bezorgdheid. Temeer omdat de gepensioneerden geen zeggenschap hebben over de ontwikkeling van hun pensioenen. Van Praag benoemde het als volgt: 'Ze mogen niet meespreken over het menu. Ze staan op het menu'. En er zijn maar weinig politieke partijen die zich het lot van de senioren daadwerkelijk aantrekken.

Aankondiging

Op woensdag 16 oktober spreekt Van Praag nogmaals over onze pensioenen. Sinds zijn lezing in oktober 2016 is de pensioenmolen verder doorgedraaid en zijn gepensioneerden weer met ca. 6% in hun koopkracht achteruitgegaan. Het recente Pensioenakkoord heeft voor gepensioneerden weinig opgelost. Het lijkt erop dat de situatie zelfs verder verslechtert.

Van Praag zal een analyse geven van de economische en politieke aspecten van de huidige pensioenproblematiek. Zijn stelling is dat er niet veel mis is aan het systeem en zijn houdbaarheid en dat ingrijpende wijzigingen niet noodzakelijk zijn. De behoefte tot wijziging is een politieke keuze van bepaalde maatschappelijke partijen.

Naschrift

Van Praag besprak de toestand van onze pensioenen in 2016. Er is intussen wel het een en ander veranderd. De rente is nog verder gedaald wat tot een verslechtering van de financiële positie van de pensioenfondsen heeft geleid. En een recessie ligt zelfs op de loer. Verlaging van de pensioenen lijkt steeds dichterbij te komen. Het laatste nieuws: het FNV wil dat de regering de AOW verhoogt om de koopkracht van gepensioneerden op peil te houden.

Onze Man in Heerlen

door Kees Piena

In de *Uitdienstbode* van juli 2018 stond een interview met Bernard van Praag, emeritus hoogleraar Toegepast economisch onderzoek, over zijn benoeming in het Verantwoordingsorgaan van het ABP onder de kop Bernard van Praag; onze man in Heerlen. Naar aanleiding van dit extra nummer over pensioenen heb ik opnieuw contact met de heer Van Praag opgenomen en geïnformeerd naar de gang van zaken in het verantwoordingsorgaan.

Desgevraagd zegt Van Praag dat de mensen in het verantwoordingsorgaan over het algemeen prettig zijn en dat de stof tamelijk ingewikkeld is. Hij benadrukt nog eens dat door de organisatiestructuur van het ABP de invloed van de vertegenwoordigers van de gepensioneerden niet erg groot is. Daar komt bij dat deze vertegenwoordigers het onderling ook niet altijd eens zijn.

Op mijn vraag of hij betrokken is geweest bij de besluitvorming over de procedure tegen de Nederlandse Staat over de pensioenwetgeving, antwoordt Van Praag dat dat niet het geval is, maar dat hij de betrokkenen kent. Zo had hij in het interview van vorig jaar juli al verwezen naar een artikel van Wilma Berkhout van KBO Brabant, die nu een van de initiatiefnemers is van de procedure. Van Praag verwacht trouwens dat nog meer partijen zich zullen aansluiten.

Bij de vraag over de kans van slagen van de procedure wijst Van Praag eerst op de verschillen tussen de diverse belangclubs van gepensioneerden. Veel van deze organisaties proberen invloed uit te oefenen door zoete broodjes te bakken bij de minister (van Sociale Zaken) en zitting te nemen in door hem ingestelde commissies met als oppercommissie een stuurgroep.

Deze stuurgroep fungeert voor de minister als klankbordgroep, waar hij welwillend naar luistert, maar waar hij niets mee hoeft. Bovendien hebben zowel gepensioneerden als jongeren zitting in de stuurgroep, zodat een eenduidig geluid niet echt valt te verwachten. Vandaar dat een aantal organisaties nu het middel van een procedure tegen de Nederlandse Staat in gang hebben gezet. Maar dat kost geld en partijen zijn dan niet gelijkwaardig; het kabinet en De Nederlandse Bank kunnen over ruime middelen beschikken, terwijl dat bij de drie procespartijen wel anders ligt.

In het persbericht zeggen de drie partijen dat de regels in strijd zijn met de Europese richtlijn voor bestuur, governance, communicatie en beleggingsbeleid (IORP II-richtlijn). Daarnaast gevraagd legt Van Praag nogmaals uit ►

Ingezonden brief Jan Oosterhaven

de Volkskrant publiceerde op 14 augustus 2019 een ingezonden brief van Jan Oosterhaven emeritus hoogleraar Economie aan de Rijksuniversiteit Groningen.

De rekenrente voor de bepaling van de omvang van de toekomstige verplichtingen van de pensioenfondsen is door de politiek gekoppeld aan de nu negatieve rentes op staatsobligaties. Door de recente scherpe daling van die rentes zijn de daarvan afgeleide, theoretische dekkingsgraden fors gedaald. Bij de beide metaalpensioenfondsen PME en PMT is een korting op de pensioenen al bijna zeker. Dat gebeurt nu ook bij de grootste pensioenfondsen, het ABP en Zorg en Welzijn. De feitelijke rendementen op de miljarden aan pensioenpremies zijn echter al vele jaren vijf- tot zesmaal hoger dan de veel te lage rekenrente.

Wat zijn de gevolgen van dit systeem? Over vijftien tot twintig jaar heeft de naoorlogse geboortegolf wel ongeveer het loodje gelegd en zal blijken dat de pensioenfondsen veel meer vermogen hebben dan noodzakelijk is voor de uitbetaling van pensioenen aan de dan veel kleinere groep gepensioneerden, de huidige 50-plussers. De pensioenpremies voor de huidige 20- tot 40-jarigen kunnen daarom over vijftien tot twintig jaar fors omlaag. Maar de politiek zal tegen die tijd ongetwijfeld de hand leggen op de tientallen miljarden aan dan 'ineens' veel te grote in plaats van zogenaamd te kleine pensioenreserves.

Kortom, de huidige gepensioneerden betalen met de bevroering van hun pensioenen over de afgelopen tien jaar en de aanstaande verlaging van hun pensioenen in feite voor de over vijftien tot twintig jaar voorspelbare verhoging van overheidsuitgaven en/of verlaging van belastingen en premies. Die nu 20- tot 40-jarigen krijgen dan voor de tweede keer een mooie erfenis van de huidige gepensioneerden.

Ik beslis daar als huidige gepensioneerde liever zelf over. Misschien wil ik de opbrengst van mijn pensioenpremies wel aan een goed doel nu geven, in plaats van aan een tweede erfenis' later.

Zei iemand diefstal? Een groot woord, maar hoe moet je het anders noemen?

Jan Oosterhaven
emeritus hoogleraar Economie Rijksuniversiteit Groningen

1 Naast de 'normale' erfenis die ouders hun kinderen nalaten.

dat De Nederlandse Bank de dekkingsgraad bij de pensioenfondsen veel te laag becijfert door de toekomstige verplichtingen te hoog in te schatten. Daarbij hanteert de bank de rente die de fondsen behalen op Duitse en Nederlandse staatsobligaties van ongeveer 1%, terwijl het feitelijke rendement van hun beleggingen aanmerkelijk hoger is (5 tot 7%). Alleen Nederland doet dit, andere Europese landen rekenen met een hoger -en toch nog voorzichtig- percentage van 2 tot 3 %.

Tenslotte komt het door de overlegpartners gesloten pensioenakkoord aan de orde en met name de kritiek die daar nu over is losgebarsten. Volgens Van Praag zijn de belangrijkste punten verlaging c.q. minder snelle groei van de AOW-leeftijd, de arbeidsongeschiktheidsverzekering voor ZZP'ers en de opbouw van individuele pensioenpoten. Bij de uitwerking zullen echter grote moeilijkheden ontstaan, waardoor hij verwacht dat het akkoord het niet zal halen. Een akkoord waar hij overigens wel voor is. ■

ZO KAN-IE WEL WEER

➔ door Kees Piena

Een beetje meer respect

Deze *Uitdienstbode* gaat over de onrechtvaardige behandeling van gepensioneerden. En dat is iets waar heel veel mensen zich heel erg boos over kunnen maken. Ik ook. En dan gaat het wat mij betreft niet alleen over de (niet) indexering van pensioenen en over kunstmatig laag gehouden rekenrente, maar ook over de onrechtvaardigheid die sommigen bij hun pensioenopbouw hebben ondervonden en ondervinden.

Er wordt vaak gezegd dat wij in Nederland een van de beste pensioen-systemen hebben, zo niet het beste. Dat moge zo zijn, maar zelfs het beste systeem sluit onrechtvaardigheden niet uit. Er zijn veel voorbeelden van mensen die de dupe geworden zijn van het systeem van pensioenopbouw. Luister maar eens naar mensen die moesten overstappen van het ene pensioenfonds naar het andere, naar ZZP'ers die geen pensioenrechten opbouwden, naar mensen die bij een organisatie werkten (bijvoorbeeld in het buitenland) waarbij men geen pensioen opbouwde, naar mensen die tijdelijke contracten kregen met zo weinig uren dat pensioenafdrachten niet nodig waren. En dan heb ik het nog niet eens over vrouwen die in een lange naoorlogse periode geen pensioen hoefde op te bouwen omdat ze toch wel zouden trouwen en dan van het pensioen van hun echtgenoot zouden kunnen 'genieten'. We hebben het in Nederland gemiddeld redelijk goed en dat geldt ook voor gepensioneerden, maar toch zijn er veel te veel mensen die alleen van

hun AOW of alleen van hun AOW met een (zeer) klein aanvullend pensioen moeten rondkomen. En als je dan op de televisie iemand hoort zeggen dat hij wel moet blijven werken omdat hij alleen AOW heeft en daar niet van kan leven, is dat triest. Heel erg triest. Dan hebben we het met z'n allen in dit land niet erg goed gedaan en heeft de solidariteit waar we ons in het verleden vaak op beriepen het behoorlijk laten afweten.

Het gemis aan solidariteit geldt ook in de discussies over een nieuw pensioenstelsel. Het lijkt erop dat er steeds meer ongenueanceerd naar het eigen belang wordt gekeken. Ik heb mij de laatste jaren gruwelijk geërgerd aan opmerkingen van jongeren over babyboomers met hun riante pensioenen waar zij voor opdraaien. Door dit te zeggen geven ze al aan niets van ons pensioenstelsel te begrijpen, maar ze vergeten ook dat voor die pensioenen door onze ouders en later door ons vaak hard en lang is gewerkt (in het begin ook op zaterdag en door de week tot 18.00 uur). Al helemaal wordt vergeten dat in de jaren dat dat pensioen werd 'verdiend' velen van ons het helemaal niet zo breed hadden. In de tijd van de wederopbouw na de oorlog waren in veel huishoudens luxeartikelen ongevoel, was vakantie en zeker vakantie naar het buitenland er nauwelijks bij en bestond je speelgoed vaak uit spullen die jezelf gevonden of gemaakt had. Pas in de zeventiger jaren begon de gemiddelde babyboomer (en zijn ouders) voorzichtig iets van groeiende

welvaart te merken. Dat is nu wel anders, de woningen puilen uit van luxe en gadgets en over het speelgoed breekt men zijn nek. En vakanties gaan steeds meer naar exotische oorden in plaats van kamperen op de Veluwe of in de Achterhoek.

Begrijp me goed, ik zou die tijd niet terug willen, maar ik zou wel een beetje meer respect willen voor de mensen die onze huidige welvaart hebben helpen opbouwen. Welvaart waar jongeren echt heel veel van profiteren. En laat men vooral ophouden met denken dat senioren hun welvaart opeten. Dat is kortzichtig en dom, want het omgekeerde is eerder waar. Want deskundigen zijn het erover eens dat op dit moment de ouderen de jongeren subsidiëren als het om (opbouw van) pensioenen gaat.

Maar zo kan-ie wel weer. ■

REDACTIE:

Madzy Koudstaal, Kees Piena (adjunct-hoofdredacteur), Henriëtte Ritter, Michiel Röling (eindredacteur), Margot Taal en Frans Willemsen (hoofdredacteur).

FOTOGRAFIE:

pagina 3, 5: Madzy Koudstaal

ONTWERP & LAY-OUT:

Liek van den Braak, Lont - Grafisch werk

Vragen of opmerkingen?

Stuur een e-mail naar:

kringuvasenieren-auv@uva.nl

**SPECIALE
PENSIOEN-EDITIE**